

Laukė siaubas — nežinomybė, nemiga, skrandžio opos. Bendradarbiai ignoravo vienas kitą ir slėpėsi užsirakinę duris. Sekretorės ir teisininkų padėjėjai nešiojo gandas ir vengė pažiūrėti į akis. Visi buvo įsitempę ir savęs klausinėjo: „Kas bus kitas?“ Partneriai, svarbūs vaikinai, atrodė priblokšti ir visai nenorėjo bendrauti su sau pavaldžiais. Netrukus jiems gali būti įsakyta šiuos paskersti.

Sklido žiaurios paskalos: su dešimčia bendradarbių iš Bylinėjimūsi skyriaus nutrauktos darbo sutartys; jos buvo teisingos iš dalies — nutrauktos su septyniais. Uždarytas visas Palikimų padalinys, su partneriais ir visais kitais — tai tiesa. Aštuoni partneriai iš Antimonopolinio skyriaus pereina į kitą firmą; bent kol kas melaginga informacija.

Buvo tokia užnuodyta atmosfera, kad Samanta palikdavo pastatą, kada tik būdavo įmanoma, ir dirbdavo su savo nešiojamuoju kompiuteriu žemutinio Manhatano kavinukėse. Vieną malonią dieną — dešimtą po „Lehman Brothers“ banko žlugimo — ji sėdėjo parke ant suoliuko ir žvelgė į aukštą pastatą toliau gatvėje. Tai buvo Brodstrito 110, ir viršutinę jo dalį nuomojosi „Scully & Pershing“, stambiausia, kokia tik kada nors pasaulyje egzistavo, teisės firma. Iki šiol — jos firma, nors ateitis buvo toli gražu neaiški. Du tūkstančiai teisininkų dvidešimtyje šalių, pusė iš jų — vien tik Niujorke, tūkstantis tiesiog ten viršuje, susikimšę aukštuose nuo trisdešimto iki šešiasdešimt penkto. Kiek jų nori sprukti? Samanta negalėjo spėti, bet tokia buvo ne vienintelė. Stambiausia pasaulyje firma chaotiškai menko — kaip ir jos konkurentai. Didžioji Teisė, kaip ji buvo žinoma, taip pat buvo apimta panikos, kaip ir ribotos rizikos fondai, investiciniai bankai, tikrieji bankai, draudimo konglomeratai,

Vašingtonas ir toliau mitybos grandine žemyn iki pat Pagrindinės* gatvės prekeivių.

Dešimt dienų praėjo be kraujo praliejimo, paskui dar viena. Dvyliktąją blykstelėjo optimizmas, kai Benas, vienas iš Samantos kolegų, pasidalijo gandu, esą kreditų rinkos Londone šiek tiek atlėgsta. Vis dėlto besiskolinantiesiems, ko gero, pavyktų rasti kažkiek pinigų. Bet į pavakarę tas gandas išsikvėpė; nieko panašaus. Taigi jie laukė.

Komercinio nekilnojamojo turto skyriui „Scully & Pershing“ firmoje vadovavo du partneriai. Vienas jau artėjo prie pensinio amžiaus ir buvo išgrūstas. Kitas, Endis Grabmanas, buvo keturiasdešimt penkerių metų pluksnagraužys, niekada neregėjęs teismo salės. Kaip partneris turėjo gražų kabinetą su vaizdu į Hadsoną toluomoje, vandenis, kurių jis metų metus nepastebėdavo. Ant lentynos už jo rašomojo stalo ir tiesiai per sienos vidurį rikiavosi miniatiūrinių dangoraižių rinkinys. „Manieji pastatai“, mėgdavo juos vadinti. Kai buvo baigtas vienas iš jo pastatų, Endis užsakė kažkokiam skulptoriui pagaminti jo mažesnę kopiją ir kilniaširdiškai dovano-davo dar mažesnę trofėjų kiekvienam „savo komandos“ nariui. Per trejus metus „Scully & Pershing“ firmoje Samantos rinkinį sudarė šeši dangoraižiai, ir didesnis jis jau nebetaps.

— Sėskitės, — paliepė Endis, uždarydamas duris.

Samanta atsisėdo ant kėdės šalia Beno, o šis — greta Izabelės. Laukdami visi trys stebeilijo sau į pėdas. Samanta, it siaubo sukaustyta belaisvė priešais ginkluotų šaulių būrį, norėjo sugriebti Beną už rankos. Endis nudribo ant kėdės ir, vengdamas akių kontakto, bet desperatiškai trokšdamas, kad viskas kuo greičiau baigtųsi, sau kartojo, į kokią bėdą jie patekė.

— Kaip jūs žinote, „Lehman Brothers“ nulūžo prieš keturiolika dienų.

Be juokų, Endi! Dėl finansų krizės ir kreditų kracho pasaulis atsidūrė ties katastrofos riba, ir visi tai žino. Kita vertus, iš Endžio retai kada išgirsdavai originalių minčių.

— Mes vykdomė penkis projektus, visus finansuojamus „Lehman“. Aš ilgai kalbėjau su savininkais, ir visi penki stabdo veiklą.

* Daugelio Jungtinių Valstijų miestų ir miestelių svarbiausios gatvės pavadinimas. Čia ir toliau paaiškinimai vertėjo.

Ateityje nusimatė dar trys, du su „Lehman“, vienas — su „Lloyd“ banku, ir ką gi, visas kreditavimas išaldytas. Bankininkai sulindo į bunkerius, bijo skolinti bent centą.

Taip Endi, mes tą irgi žinome. Yra pirmuosiuose laikraščių puslapiuose. Tik greičiau baik, iki mes išsinešinsime.

— Vakar posėdžiavęs vykdomasis komitetas ėmėsi kai kurių apkarpyimų. Trisdešimt pirmųjų metų bendradarbių atleidžiami, su kai kuriais iškart nutraukiamos darbo sutartys, kitiems jos laikinai atidedamos. Visi nauji nusamdymai nukeliami neapibrėžtam laikui. Testamentų tvirtinimo skyriaus nebeliko. Ir, ką gi, nelengva tai sakyti, bet visas mūsų padalinys atsidūręs ant trinkos. Nukirstas. Likviduotas. Kas žino, kada savininkai pradės vėl plėstis, jeigu išvis pradės. Firma nebesutinka, kad jūs liktumėte algalapyje, kai pasaulis laukia pigių kreditų. Velniai rautų, ko gero, mes kryptame didžiulės depresijos link. Veikiausiai tai tik pirmas etatų mažinimo etapas. Atleiskite, žmonės, man tikrai gaila.

Benas prašeko pirmas:

— Vadinas, su mumis iškart nutraukiamos darbo sutartys?

— Ne. Aš dėl jūsų, žmonės, kovojau, aišku? Iš pradžių buvo planuota įteikti rožinius raštelius apie atleidimą iš darbo. Man nereikia jums priminti, kad mūsiškis Nekilnojamojo turto konsultacijų padalinys yra mažiausias firmoje ir turbūt todėl patiria skaudžiausią smūgį. Aš vyresnybę įkalbėjau jus išleisti neapibrėžtam laikui, panašiai, kaip praktikuojama armijoje, kai kareivį išleidžia poilsiuo nuo tarnybos namo ar į miestą. Dabar jūs išeinate, vėliau sugrįžtate, galbūt.

— Galbūt? — paklausė Samanta.

Izabelė nusibraukė ašarą, bet išsaugojo savitvardą.

— Taip, didelis storas galbūt. Šiuo metu nieko konkretaus, Samanta, aišku? Mes visi tuščiai blaškomės. Po šešių mėnesių, ko gero, visi stovėsime eilėje prie labdaros sriubos. Juk matėte senas tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintųjų fotografijas.

Baik, Endi. Prie labdaros sriubos? Kaip partneris pernai uždirbai 2,8 milijono dolerių, vidurkį „S & P“ firmoje, ir pagal grynąsias pajamas vienam partneriui buvai ketvirtas. Ir būdamas ketvirtas nesijautei pakankamai gerai, bent iki nugaištant „Lehman“, subliūkstant „Bear Stearns“ ir susprogstant abejotinų antrinių būsto

paskolų burbului. Staiga ketvirtoji vieta ėmė atrodyti visai neblogai — bent kai kam.

— Ką išleidimas neapibrėžtam laikui reiškia? — pasidomėjo Benas.

— Štai koks susitarimas. Kitus dvylika mėnesių firma jus laiko pagal sutartį, bet algos negaunate.

— Miela, — murmtelėjo Izabelė.

Nuleidęs ją negirdom, Endis yrėsi pirmyn:

— Jūs išsaugote savo sveikatos išmokas, bet tik tuo atveju, jeigu stažuojatės kokioje nors pelno nesiekiančioje organizacijoje. Personalo skyrius sudarinėja tinkamų įstaigų sąrašą. Jūs išeinate, atliekate savąjį geradarių darbą, gelbstite pasaulį ir velniškai tikitės, kad ekonomika atsistatys, paskui po metų ar panašiai sugrįžtate į firmą, neprarasdami vyresniškumo eilės. Nebebūsate Nekilnojamojo turto konsultacijose, bet firma jums suras vietą.

— Ar darbas mums garantuotas, kai baigsis „išleidimas“? — paklausė Samanta.

— Ne, niekas nėra garantuota. Jei atvirai, niekas nėra toks gudrus, kad galėtų pranašauti, kur mes būsime kitais metais. Įpusėjo laikotarpis tarp rinkimų, Europa ritasi velniop, kinai kvišta, bankai užsidarinėja, rinkos patiria krachą, niekas nieko nei stato, nei perka. Pasauliui ateina galas.

Minutėlę jie sėdėjo niūrioje Endžio kabineto tyloje, visi keturi sugniuždyti pasaulio galo realybės. Galiausiai Benas paklausė:

— Jums irgi, Endi?

— Ne, mane perkelia į Teksasą. Galite tuo patikėti? Neapkenčiu Teksaso, bet teko rinktis: arba Teksasas, arba vairuoti taksi. Tačiau turiu mokesčių teisės magistro laipsnį, tad sugalvojo, kad galėtų mane patausoti.

— Sveikiname, — metė Benas.

— Apgailestauju, žmonės.

— Ne, tikrai. Džiaugiuosi dėl jūsų.

— Po mėnesio gali manęs nebelikti. Kas žino?

— Kada gi mes paliekame biurą? — paklausė Izabelė.

— Tuoj pat. Procedūra tokia: pasirašote, kad sutinkate būti laikinai išleisti iš darbo, susikraunate daiktus, atlaisvinate savo rašomąjį stalą ir išsidanginate į gatvę. Personalo skyrius elektroniniu

paštu jums atsiųs pelno nesiekiančių organizacijų sąrašą ir visą kitą dokumentaciją. Apgailestauju, žmonės.

— Prašom. Liaukitės tai kartojęs, — sudraudė Samanta. — Kad ir ką pasakytumėte, tai nieko nepakeis.

— Teisybė, bet galėtų būti ir blogiau. Daugumai sėdinčiųjų su jumis toje pačioje valtyje atostogų nepasiulė. Juos išvijo iškart.

— Atleiskite, Endi, — atsiprašė Samanta. — Šiuo metu prisitvenkė daug emocijų.

— Viskas gerai. Aš suprantu. Turite pagrindą pykti ir nervintis. Pasižiūrėkite į save — prestižinėse aukštosiose mokyklose visi trys esate įgiję mokslo laipsnius, o dabar išlydimi iš pastato it vagys. Išmetami kaip darbininkai iš fabriko. Baisu, tiesiog baisu. Kai kurie partneriai sutiko perpus susimąžinti algas, kad to neįvyktų.

— Lažinuosi, tokių buvo mažai, — įgėlė Benas.

— Tikrai taip. Labai mažai, deja. Bet sprendimas jau priimtas.

Prie mažučio bokso, kur Samanta dalijosi „vieta“ su kitomis trimis, tarp jų ir Izabele, — Benas darbavosi koridoriumi šiek tiek toliau, — stovėjo moteris juodu kostiumėliu ir juodu kaklaraiščiu. Prisistatydama ji bandė šypsotis:

— Aš Karmen. Galiu jums padėti?

Moteris rankose laikė tuščią kartoninę dėžę, be jokių užrašų šonuose, kad niekas nežinotų, jog tai oficiali „Scully & Pershing“ talpykla sukrauti įstaigos šlamštui tų, kurie iš darbo išleidžiami neapibrėžtam laikui ar išvejami, arba dar kaip nors.

— Ne, dėkui, — atsisakė Samanta ir sugebėjo išlikti mandagi. Galėjo atkirsti šiurkščiai, bet Karmen tik atlieka savo darbą.

Samanta ėmėsi atidarinėti stalčius ir imti iš jų visus asmeninius daiktus. Vienaime stalčiuje ji laikė keletą „S & P“ bylų, todėl paklausė:

— Ką daryti su šiomis?

— Jos lieka čia, — atsakė Karmen, stebėdama kiekvieną Samantos judesį, lyg ji galėtų pamėginti pagrobti kokį nors vertingą turtą.

O iš tikrųjų viskas vertinga buvo saugoma kompiuteriuose — staliniame, kuriuo ji naudojosi savo darbo vietoje, ir nešiojamajame,

su kuriuo beveik niekada nesiskirdavo. Stalinis „Scully & Pershing“ kompiuteris irgi pasiliks. Ji galėtų prie visko prieiti iš savo asmeninio kompiuterio, bet žinojo, kad kodai jau pakeisti.

Tartum per sapną Samanta ištuštino stalčius, atsargiai padėjo šešis miniatiūrinius dangoražius gilyn į dėžę, nors buvo pagalvojusi juos išmesti į šiukšlinę. Atėjo Izabelė ir taip pat gavo kartoninę dėžę. Visi kiti — bendradarbiai, sekretorės, teisininkų padėjėjai — staiga susirado reikalų ir kažkur išėjo. Mat greitai nusistovėjo etiketas: jeigu kas nors atlaisvina stalą, tegul tai daro netrukdomas. Ne prie liudininkų, niekam nežiopsant, be tuščių atsisveikinimų.

Izabelės akys buvo užbrinkusios ir paraudusios; akivaizdu, ji verkė tualete.

Ji pašnabždėjo:

— Paskambink man. Šįvakar išgersime.

— Būtinai, — pritarė Samanta.

Ji baigė viską krauti į dėžę, savo lagaminėlį, išsipūtusią dizainerio gamybos rankinę ir nesigrežiodama per petį nužygiavo koridoriumi paskui Karmen iki keturiasdešimt aštunto aukšto liftų. Kol jiedvi laukė, Samanta niekur nesidairė, idant viską paskutinį kartą įsidėmėtų. Lifto durys atsidarė ir, laimė, kabina buvo tuščia.

— Aš ją panešiu, — pasisiūlė Karmen, parodydama į dėžę, kuri dabar jau buvo didelė ir sunki.

— Ne, — nesutiko Samanta ir žengtelėjo vidun.

Karmen nuspaudė vestibulio mygtuką. Kodėl gi ji yra išlydima iš pastato? Kuo ilgiau Samanta svarstė šį klausimą, tuo labiau pyko. Norėjo verkti ir pratrūkti keiksmiais, o labiausiai troško paskambinti motinai. Liftas sustojo keturiasdešimt trečiame aukšte ir į kabiną įžengė elegantiškas jaunuolis. Jis nešėsi lygiai tokią pat kartoninę dėžę kaip ir Samanta, buvo užsimetęs per petį rankinę, po pažastimi pasikišęs lagaminėlį. Atrodė toks pat priblokštas — išsigandęs ir sutrikęs. Samanta anksčiau buvo mačiusi jį lifte, bet nepažinojo. Firma buvo tokia milžiniška, kad bendradarbiai pasibaisėtinaime kalėdiniame pobūvyje segėjo vardines korteles. Įkandin jo įžengė dar vienas apsaugos darbuotojas juodu kostiumu, ir, kai abu užėmė vietas, Karmen vėl nuspaudė vestibulio mygtuką. Samanta tyrinėjo grindis, pasiryžusi tylėti net ir užkalbinta. Trisdešimt devintame aukšte liftas vėl sustojo, į jį, naršydamas savo mobilųjį telefoną, ili-

po ponas Kerkas Naitas. Vos tik durys užsidarė, apsidairė ir pama-
tes dvi kartonines dėžes kone išsižiojo, jam pastiro nugara. Kerkas
Naitas buvo vyresnysis partneris Susijungimų ir pirkimų skyriuje,
taip pat ir vykdomojo komiteto narys. Netikėtai atsidūręs akis į akį
su dviem savo aukomis, smarkiai gurktelėjo seiles ir įsistebeilijo į
grindis. Paskui staiga nuspaudė dvidešimt aštunto aukšto mygtuką.

Samanta jautėsi pernelyg apkvaitusi, kad pasakytų ką nors
įžeidaus. Kitas bendradarbis stovėjo užsimerkęs. Liftui sustojus,
Naitas pasiskubino išlipti. Kai durys užsidarė, Samanta prisiminė
firmą nuomojantis aukštus nuo trisdešimto iki šešiasdešimt penk-
to. Kodėl Naitui staigiai prireikė išlipti dvidešimt aštuntame? Kam
rūpi?

Karmen ją palydėjo per vestibulį ir į Brodstritą. Silpnai meste-
lėjo „Apgailėstauju“, bet Samanta neatsakė. Apsikrovusi it nešulinis
mulas, ji leidosi pasroviui su kitais pėsčiaisiais, be konkretaus tikslo
kur nors nukakti. Paskui prisiminė fotografijas laikraščiuose: „Leh-
man“ ir „Bear Sterns“ tarnautojus, su dėžėmis, pilnomis jų daiktų,
paliekančius savųjų įstaigų pastatus — lyg spruktų iš gaisro, gelbė-
dami savo gyvybes. Vienoje didelėje spalvotoje nuotraukoje *Times*
trumpųjų žinių skyriuje buvo pagauta „Lehman“ maklerė su ašaro-
mis ant skruostų, bejėgiškai stovinti ant šaligatvio.

Bet dabar tos nuotraukos buvo senos naujienos, ir Samanta
nematė jokių fotoaparatus. Pastačiusi dėžę prie Brodstrito ir Volstri-
to kampo, ji laukė taksi.